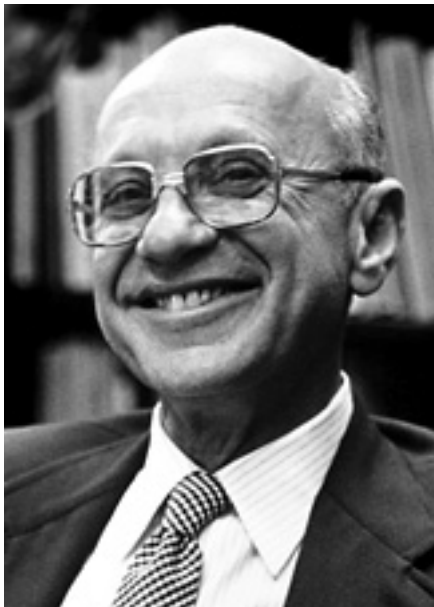

Dana 16.11.2006 u 94 godini života umro je ekonomist i nobelovac Milton Friedman. Ekonomist koji je uz Johna Maynarda Kenyesa definirao ekonomiju i ekonomsku znanost 20 stoljeća.

Ekonomija i ekonomski radovi Milтона Friedmana centriraju se oko dvije stvari. Prva je događaj, a to je Velika Depresija u SAD-u koja je trajala od 1929 do 1941; druga je ekonomska analiza koja u sebi upotrebljava matematiku kao temelj za objašnjavanje ekonomskih pojava.

Rođen 1912, Friedman je proživio Veliku Depresiju kao student ekonomije na Universty of Columbia. Kasnije u svojim radovima se je vraćao ovome događaju kao centralnoj temi koju je pokušao objasniti i kao ekonomski događaj koji se nikako ne smije zaboraviti i ponoviti.

Iako je Milton Friedman poznat po svojim radovima iz polja monetarne politike, ne treba zaboraviti da je počeo kao mikro-ekonomist. U svojim radovima sa još jednim velikanom ekonomije Leonardom J. Savagom, Friedman je postavio temelje mikroekonomske funkcije užitka koja je i danas početna jednadžba u većini makroekonomskih radova. Radovi "Utility Analysis of Choices Involving Risk" iz 1948, JPE i "The Expected-Utility Hypothesis and the Measurability of Utility", iz 1952 se nameću kao temelj današnje moderne ekonomske znanosti i ekonomske analize. Iako u usporedbi sa današnjim radovima nisu toliko matematički sofisticirani, ideje koje su postavljene u ova dva rada su temelje i Nove Kynesianske Škole i Neoklasične Škole. Temeljni predmet analize u ovim radovima je racionalni agent koji nastoji maksimizirati užitak s obzirom na buduću neizvjesnosti.

U ovim radovima se mogu nazrijeti obrisi genija koji će u potpunosti prodrijeti sa površinu sa djelom "Teorija Potrošačke Funkcije" (Theory of Consumption Function) iz 1957 godine. U ovoj knjizi Milton Friedman postavlja teoriju potrošača koji nastoji optimizirati potrošnju kroz čitav život, sa ciljem da mu potrošnja (užitak) budu približno jednaki kroz cijeli život. U ovome djelu Friedman opisuje ekonomski ciklus osobe ili kućanstva. Zaduživanje u mladosti, štednju i otplata duga u starosti, analiza je i danas osnova za donošenje porezne politike u SAD-u i služi kao početna točka ekonomistima za objašnjavanje ekonomije kućanstava.

1960-e su donijele Miltonove najplodonosnije godine. U ovome desetljeću nastali su radovi kojima je definirana ekonomska znanost kakvu je znamo danas. Prvi rad iz ovoga razdoblja je monumentalna knjiga (u obadva smisla te riječi) "A Monetary History of the United States, 1867-1960" s Annom J Schwartz iz 1963. Knjiga osim što predstavlja kompletnu monetarnu

analizu monetarne politike SAD-a u navedenom razdoblju, iznosi i jednu od najintragantniji teza koje je Friedman ikada postavio i koja ga je obilježila do samoga kraja života. U poglavlju o monetarnoj politici u razdoblju od 1929 do 1936 Friedman i Schwartz naglašavaju da je Velika Depresija u stvari bila Velika Kontrakcija. Odnosni radilo se o monetarnome, a ne fiskalnome fenomenu, kao što su to opisivali keynesianski ekonomisti. Ako je do tada postojala sumnja kojoj struji ekonomista pripada Friedman, sa ovom knjigom ta dilema je potpuno nestala. Friedman pronalazi University of Chicago kao plodonosno mjesto za svoje istraživanja i u partnerstvu sa Edmundom Phelpsom, dobitnikom Nobelove Nagrade iz ekonomije za 2006 godinu piše svoje najbolje radove. U to vrijeme nastaju kulturni klasici ekonomske znanosti kao: "The Lag in Effect of Monetary Policy", 1961, JPE, "Money and Business Cycles" sa A.J. Schwartz, 1963, REStat., "The Role of Monetary Policy: Presidential Address to AEA", 1968, AER, "Money: the Quantity Theory", 1968, IEES. U ovim radovima Friedman reafirmira kvantitativnu teoriju novca i ponovo uvodi novac kao važnu varijablu u ekonomsku analizu. Ovi i drugi radovi nalaze se u knjizi "The Optimum Quantity of Money and Other Essays" iz 1969 godine. S ovom zbirkom radova zaokruženo je Friedmanovo djelovanje u 1960-im. U svojem govoru "The Role of Monetary Policy: Presidential Address to AEA" kada je postao predsjednik Američkoga Društva Ekonomista, Friedman naglašava da je Keynesianska ekonomija u zabludi iz dva razloga:

- A. Ekonomski participanti su vođeni očekivanjima, što Keynesianska IS-LM teorija nije uzimala u obzir.
- B. Philipsova krivulja, kao temelj politike keynesianske ekonomije nije održiva.

U ovome govoru Friedman naglašava stanje koje će nastati s raspadom odnosa inflacije i zaposlenosti, a poznato je kao stagflacija. Njegove proročničke riječi iz 1968 su se u potpunosti ostvarile samo šest godina kasnije.

Iako je Friedmanov doprinos znanosti ogroman, ne treba zanemariti i njegov doprinos širenju znanja. Friedmanova predavanja su bila nezaboravan doživljaj za svakoga studenta i ostavila su duboke tragove na mnogim budućim ekonomistima uključujući i budućega nobelovca, oca teorije racionalnih očekivanja Roberta Lucasa. U svojoj biografiji povodom dobivanja nobelove nagrade 1995 godine Lucas piše:

"U jesen 1960 počelo je predavanje Milтона Friedmana: Teorija Cijena. Ja sam se cijelo ljeto veselio ovome poznatome predmetu, a predmet je bio puno uzbudljiviji nego što sam se nadao. Što ga je učinilo takvim? Mnogi čikaški studenti su pokušali odgovoriti na ovo pitanje. Zasigurno Friedmanova intenzivnost i njegova volja da slijedi ekonomsku logiku gdje god ona vodila. Nakon predavanja pokušao sam prevesti sve što je bilo na predavanju u matematiku i ono što sam naučio od Samuelsona. Ja sam znao da nikada neću moći misliti brzo kao Friedman, ali sam isto tako znao da ako razvijem sistematičan i konstruktivan pristup ekonomskim problemima završiti ću na pravome mjestu."

MILTON FRIEDMAN 1912-2006

Autor Gosti stranica

Ponedjeljak, 20 Studeni 2006 02:44

